

*Ігор МІЗУН,
студент 4 курсу
факультету міжнародних відносин
ДВНЗ «УжНУ»*

**СТРУКТУРА РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ ЇХ
ДІЯЛЬНОСТІ
(на прикладі «Вишеградського блоку» та ГУУАМ)**

Міжнародні організації є колективними учасниками сучасних міжнародних відносин через те, що створені в їх межах інституції та органи забезпечують реалізацію інтересів держав, осіб чи суспільних груп, що їх створили [1, с.61]. «Вишеград» впродовж 1991-2004 років виявився досить ефективною формою регіонального співробітництва постсоціалістичних країн, яка серйозно допомогла Польщі, Словаччині, Угорщині і Чехії в інтеграції до ЄС і НАТО.

Нагадаємо, що під час зустрічі у Вишеграді чехословацьким президентом Вацлавом Гавелом, польським - Лехом Валенсою та угорським прем'єр-міністром Йозефом Анталом було підписано «Декларацію про співробітництво Чеської і Словацької Федеративної Республіки, Республіки Польща і Угорської Республіки на шляху європейської інтеграції».

В документі були зафіксовані спільні завдання, які вирішували центральноєвропейські постсоціалістичні країни на перехідному етапі, і заради ефективності цього процесу домовилися про:

- повне відновлення державного суверенітету, демократії і свободи;
- ліквідацію всіх суспільних, економічних і культурно-духовних залишків тоталітарної системи;

- розбудову парламентської демократії, сучасної правової держави, дотримання прав людини і основних свобод;
- створення розвиненої ринкової економіки;
- інтеграцію до європейської політичної, економічної, правової системи та безпеки [2].

У Вишеградській декларації також було відзначено, що держави вважають передумовою розбудови демократії і громадянського суспільства центральноєвропейську ідентичність і поглиблення співробітництва між країнами-учасницями з метою їх загальноєвропейської інтеграції. ЧСФР, РП і УР визначили низку конкретних завдань, які необхідно було здійснити, щоб досягти європейської інтеграційної мети:

- 1) встановлення гармонійного співробітництва та тісних зв'язків з європейськими інституціями, проведення консультацій з питань безпеки;
- 2) створення безконфліктних зв'язків між державами, установами, конфесіями та громадськими об'єднаннями;
- 3) сприяння розвитку економічного співробітництва та взаємовигідної торгівлі;
- 4) розвиток інфраструктури, комунікацій та активізація екологічного співробітництва;
- 5) розвиток співпраці територіальних спільнот тощо [2].

"Вишеград" по суті являв собою добровільну політичну асоціацію центральноєвропейських постсоціалістичних держав і виступав тільки як координаційний орган, що сприятиме входженню країн-членів об'єднання в європейське співтовариство, в його політичні та економічні інституції. Втім уже в першій половині 1990-х років у його рамках склалася багаторівнева система співробітництва і постійних

взаємозв'язків - від президентських до урядових і міністерських структур. Механізми вишеградської співпраці дозволяли з самого початку досить ефективно координувати кроки країн-учасниць Вишеградської групи на шляху до ЄС і НАТО [3].

Впродовж 1991-2008 років слід виділити три принципово відмінні етапи розвитку вишеградського співробітництва. Перший - становлення і розвиток основ системи співробітництва країн-членів Вишеградської групи з ініціативи глав держав (1991-1997 роки). Його умовно можна ще йменувати "президентським", оскільки «Вишеград» було засновано 15 лютого 1991 року на основі декларації, підписаної президентами Польщі, Угорщини і Чехословаччини в угорському місті Вишеград (звідси й походить назва міжнародного регіонального об'єднання). Президентські структури, принаймні до середини 1990-х років координували вишеградську співпрацю. Основним завданням Вишеградського блоку в початкові роки існування було зміцнення центральноєвропейської солідарності та співробітництва між країнами, що входили до його складу. Досить важливим чинником виникнення вишеградського об'єднання була солідарна протидія його учасників так званій «радянській загрозі». Проте досить обмежені і дещо відмінні конституційні повноваження президентів цих країн у сфері міжнародних відносин все ж не дозволяли сформувати стійку багаторівневу систему вишеградського співробітництва [4, с. 85].

Певним гальмівним чинником першого етапу розвитку «Вишеграду» стали зміни у складі його учасників. У 1992 році завершила своє існування єдина і цілісна чесько-словацька федерація. Чеська і Словацька Федеративна Республіка з 31 грудня 1992 року була конституційно ліквідована і з 1 січня 1993 року на політичній карті європейського континенту виникли дві нові незалежні держави - Чеська Республіка і Словацька Республіка.

«Вишеградська трійка» у 1993 році, таким чином, трансформувалася у «вишеградську четвірку». Об'єктивно потрібен був додатковий час для зміни системи вишеградської співпраці та активного включення до неї незалежних СР і ЧР. Причому внутрішньополітичні процеси в незалежній Словаччині почали розвиватися за дещо відмінним від інших країн-членів «Вишеграду» недемократичним сценарієм. У результаті Словаччина тимчасово потрапила в міжнародну ізоляцію з боку євроатлантичних структур і провідних західних держав. Загальмувалося її співробітництво з партнерами по «Вишеграду». До того ж, «Вишеград» як механізм взаємодії тільки глав держав швидко себе вичерпав [5, с.27].

Другий етап розвитку вишеградського співробітництва - консолідаційний (1998-2004 рр.). Суттю співробітництва чотирьох країн у ці роки було вирішення основного або і спільного національно державного інтересу членів регіонального об'єднання на міжнародній арені - солідарне забезпечення вступу РП, СР, УР і ЧР до НАТО і ЄС. Це був якісно вищий рівень регіонального інтеграційного співробітництва на основі взаємодії максимально широкого кола державних структур і представників громадського сектору вишеградської четвірки. Координуюча роль у системі багатосторонньої співпраці з другої половини 1990-х років поступово переходить на центральні органи виконавчої влади країн-членів «Вишеграду». Відповідальність за розвиток системи співробітництва в основному взяли на себе голови урядів РП, СР, УР і ЧР, які, згідно з конституційними положеннями, мають більш широкі практичні повноваження у сфері міжнародних відносин, ніж президенти цих країн. Тому умовно можна ще йменувати другий етап «прем'єрським» [6, с.75].

Прем'єр-міністри розглядають стан і перспективи співробітництва країн-членів Вишеградського блоку на

двох регулярних щорічних чотиристоронніх самітах голів урядів РП, СР, УР і ЧР, в т. ч. одному неформальному та чисельних двосторонніх переговорах і зустрічах. Вони координують і програмують вишеградську співпрацю. Країни та голови їх урядів почергово - строком на рік очолюють міжнародне регіональне об'єднання. На розгляд партнерів прем'єр країни, яка головує в об'єднанні, представляє річний організаційний план заходів співробітництва, в який включені переговори, зустрічі, консультації, наради і семінари міністрів та інших представників галузевих відомств, інших органів державної влади, неурядових організацій та експертів. В урядових структурах РП, СР, УР і ЧР виділені спеціальні координатори вишеградської співпраці.

Протягом короткого часу - в 1998-1999 роках – були сформовані новий механізм і структура співробітництва держав «вишеградської четвірки», які включають:

- два щорічні саміти прем'єр-міністрів РП, ЧР, СР і УР, з них один - офіційний, другий - неформальний;
- регулярні зустрічі і наради галузевих міністрів країн Вишеграду;
- міжпарламентське співробітництво;
- діяльність спеціально створеного «Вишеградського фонду» [7].

На початку ХХІ століття варто говорити про початок третього етапу вишеградського співробітництва - трансформаційного, який розгорнувся після вступу 1 травня 2004 року Польщі, Словаччини, Угорщини і Чехії до Європейського Союзу і продовжується по сьогоднішній день. Його головна відмінність від двох попередніх етапів полягає у спрямованості зусиль країн-членів міжнародного регіонального об'єднання на збереження і поглиблення

вишеградської співпраці уже в рамках розширеної Європейської Спільноти.

Разом з тим до теперішнього часу Вишеградська четвірка залишається в основному «неінституційованим» міжнародним об'єднанням, яке не має спеціальних постійнодіючих структур, наприклад, виконавчого секретаріату, представництв у кожній країні тощо. Єдиною інституційованою структурою об'єднання є спеціальний Вишеградський фонд, на який покладено культурне зближення народів і фінансування на грантовій основі спільних культурно-просвітницьких, мистецьких та інших акцій з бюджету, що складається із внесків країн-учасниць «Вишеграду» [8].

Неінституційованими, але фактично постійнодіючими є регулярні наради і зустрічі галузевих міністрів країн-членів «Вишеграду». Ряд подальших сталих спільних структур міжнародного об'єднання - аграрні, підприємницькі, зовнішньоторговельні та інші - переважно корпоративні, мають характер добровільних міжнародних асоціацій за основними сферами і напрямками співробітництва [3].

Метою першого етапу діяльності «Вишеграду» було поєднання зусиль країн-учасниць для виходу із сфери впливу СРСР, колективне приєднання до економічних структур Заходу, зміцнення власної безпеки і забезпечення стабільності у регіоні в цілому. Найгостріше проблема координації зовнішньої політики країн Вишеградського блоку постала на другому етапі співробітництва, починаючи з березня 1998 р., коли Польща, Чехія та Угорщина розпочали переговори про вступ до ЄС. Словаччина приєдналась до цього процесу двома роками пізніше. Нескоординованість дій стимулювалась «старими» країнами-членами ЄС, які намагались вести переговори з

кожною країною-кандидатом на вступ на індивідуальних засадах [9, с.203].

Результатом спільних зусиль держав «Вишеграду» стали:

1) вступ 12 березня 1999 р. Польщі, Чехії, Угорщини до НАТО. 27 липня 1999 р. країни Вишеграду серед інших 30 держав Європи підписали "Пакт стабільності в Південно-східній Європі", який мав створити передумови для припинення міжетнічних балканських конфліктів;

2) запрошення Словаччини на вступ до НАТО до 2004 р. на пражському саміті Північноатлантичного альянсу в листопаді 2002 року;

3) одночасне запрошення всіх країн-учасниць „Вишеграду" на саміті ЄС у Копенгагені в грудні 2002 року на вступ до Європейського Союзу [10, с.196].

Таким чином, стратегічні завдання співробітництва країн-членів «Вишеграду» можна вважати виконаними, після чого його зусилля були сконцентровані на координації кроків і виробленні спільних позицій з питань конституційної реформи і бюджету ЄС. «Вишеград» функціонує в рамках ЄС за взірцем «Бенілюксу». Розширення складу країн-учасниць вишеградського об'єднання не передбачається. Переосмислення потребують торговельні відносини, виробнича кооперація між країнами Вишеградського блоку. Важливим напрямом удосконалення діяльності вишеградського співробітництва є реалізація стратегічного завдання адаптації до положень Європейської енергетичної хартії. Мова йде про вирішення важкого завдання реформування енергетичного ринку. Подальшого вдосконалення потребує економічна політика країн Вишеградського блоку, які ставлять собі за мету приєднатись до монетарного союзу ЄС, тобто замінити національні валюти спільною європейською грошовою

одиницею євро. Але для цього ще треба буде стабілізувати ціни, провести болісну санацію державних фінансів, врегулювати питання обмінних курсів валют, процентних ставок, тощо [2].

Отже, практична перевірка механізмів координації та партнерства довела свою ефективність.

Зовсім іншою є розвиток та структура співробітництва в рамках організації ГУАМ. Після того, як 10 жовтня 1997 р. президенти Грузії, України, Азербайджану та Молдови висловилися за необхідність посилення чотиристороннього співробітництва та фактично створили політико-консультативний форум ГУАМ, тим самим вони заклали початок співробітництва в рамках майбутньої «Організації за демократію та економічний розвиток - ГУАМ».

24 квітня 1999 року під час проведення Вашингтонського саміту НАТО до процесів регіональної інтеграції приєднується Узбекистан. Президенти «п'ятірки» прийняли заяву, де визначили основні напрями співпраці тепер вже ГУУАМ — зміцнення різнобічного співробітництва в рамках Ради Євро-Атлантичного Партнерства та Програми НАТО «Партнерство заради миру». Проведення саміту в момент різкого загострення відносин НАТО – РФ продемонструвало наміри країн ГУУАМ дистанціюватися від Росії та активізувати співробітництво з Північноатлантичним альянсом. Ідея ГУУАМ викликала несприйнятливий ставлення з боку Росії і водночас — підтримку Сполучених Штатів [11, с.216].

Наступним кроком до поглиблення співпраці стала зустріч 18 травня 2000 року у Вашингтоні на саміті, організованому Комісією сенату США з іноземних справ, де послы країн ГУУАМ оголосили чотири головні цілі діяльності альянсу. По-перше, створення транспортного коридору між Європою та Азією для інтенсифікації

торгівлі та забезпечення безпеки цього коридору. По-друге, поглиблення співпраці з НАТО. По-третє, запобігання розповсюдженню зброї масового знищення в регіоні. Четверта ціль — боротьба з розповсюдженням наркотиків. Пізніше з'явилося ще кілька завдань — Україна почала активно просувати ідею створення зони вільної торгівлі в межах ГУУАМ, а після 11 вересня 2001 р. актуалізувалась раніше визначена проблема спільної боротьби з тероризмом. Таким чином, головним декларованим завданням діяльності ГУУАМ є вирішення проблем у сфері безпеки [12, с.8].

А вже на зустрічі президентів «п'ятірки» у вересні 2000 р. під час проведення Саміту Тисячоліття вони підписали Меморандум ГУУАМ, проголосили «нову фазу розвитку організації» і заявили про намір оформити ГУУАМ як міжнародну організацію [11, с. 218].

Однак на цьому фоні поступово почали виявлятися й певні розбіжності інтересів членів неформальної групи. Молдова та Узбекистан не підтримували можливість нарощування співробітництва у військовій сфері, а Грузія й Азербайджан розглядали ГУУАМ, серед іншого, і як один із механізмів активізації контактів з НАТО. Водночас виникли спірні питання стосовно маршрутів транспортування каспійської нафти. Виявилися розбіжності в питанні створення зони вільної торгівлі ГУУАМ. Попри деяке пожвавлення торгових контактів економічне співробітництво в рамках ГУУАМ не стало потужним інтегруючим фактором.

Наступним кроком на шляху поглиблення інтеграційних процесів у рамках ГУУАМ, надання цій групі статусу організації став Ялтинський саміт ГУУАМ 6-7 червня 2001 року. На ньому президенти країн-учасниць підписали Ялтинську Хартію ГУУАМ — статутний документ, де визначені цілі, принципи, напрями

співробітництва, організаційна структура ГУУАМ. Так, зокрема, Хартія передбачає такі напрями співробітництва: економіка, наука, технології та довкілля; інфраструктура транспорту, енергетики, телекомунікацій; спільні інвестиційні та фінансові проекти; гуманітарна сфера, культура, освіта, засоби масової інформації, туризм, обміни молоді. Вищим органом ГУУАМ названо щорічну зустріч глав держав, виконавчим органом — засідання міністрів закордонних справ, робочим органом — Комітет національних координаторів [11].

Останнім кроком на шляху до інституційного оформлення ГУУАМ став Київський саміт ГУУАМ, який проходив в травні 2006 року. В ході саміту Глави держав підписали Статут ГУУАМ, відповідно до якого метою ГУУАМ є: утвердження демократичних цінностей, забезпечення верховенства права та поваги прав людини; забезпечення сталого розвитку; зміцнення міжнародної та регіональної безпеки й стабільності; поглиблення європейської інтеграції для створення загального простору безпеки, а також розширення економічного та гуманітарного співробітництва; розвиток соціально-економічного, транспортного, енергетичного, науково-технічного й гуманітарного потенціалу Сторін; активізація політичної взаємодії та практичного співробітництва у сферах, що становлять взаємний інтерес.

Структура ГУУАМ включає: Раду та Секретаріат. Рада є основним органом організації, що проводить свою роботу на рівні глав держав (саміт), міністрів закордонних справ, національних координаторів та постійних представників [12].

Секретаріат здійснює організаційно-технічне забезпечення діяльності ГУУАМ, керуючись цим Статутом і рішеннями Ради і функціонує під керівництвом Генерального секретаря.

Координацію співпраці на галузевому рівні здійснюють робочі групи та допоміжні органи Організації, які діють на постійній або тимчасовій основі та створюються за рішенням Ради міністрів закордонних справ.

Привертає увагу той факт, що, на відміну від попередніх документів, Статут має більш прагматичний та економічно спрямований характер. Зокрема, в ньому не згадується, як у попередніх документах, про спільну миротворчу діяльність, допомогу у врегулюванні регіональних конфліктів, активізацію співробітництва з євроатлантичними союзами.

Крім того, на саміті міністрів закордонних справ ГУУАМ підписано Конвенцію країн — учасниць про взаємне надання консультативної допомоги. Документ закладає правову основу взаємодії у сфері захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб країн ГУУАМ у третіх країнах [11, с.219].

Ефективними напрямами економічного співробітництва в рамках організації ГУУАМ є розвиток інвестиційної діяльності між державами-членами, створення спільних підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, в галузі машинобудування, енергетики і транспорту. В перспективі у межах ГУУАМ може утворитися самодостатня з багатьох аспектів регіональна зона економічного співробітництва. Іншим важливим напрямом співпраці країн — членів є проблеми безпеки та стабільності в регіоні. Реалізація масштабних проектів вимагає формування субрегіональних структур безпеки, що утворили б спільну платформу для співпраці у цій сфері з максимальним урахуванням інтересів усіх держав регіону [65, с.25].

Для країн ГУУАМ багато важить можливість спільно сприяти ухваленню міжнародними організаціями

вигідних для них рішень. Однак констатувати ефективну трансформацію спільних позицій у вагомій зовнішньополітичній результаті поки що передчасно. Реалізація своїх ініціатив у міжнародних фінансових інституціях, ЄС, НАТО стримується відсутністю у країн «п'ятірки» реальних важелів впливу на рішення цих організацій [13].

Головне завдання нинішнього етапу розвитку ГУУАМ — трансформація політичного діалогу у вагомій практичній результаті, насамперед в економічній сфері. Нинішній стан співробітництва країн ГУУАМ в економічній сфері не можна вважати задовільним: для кожної з країн-членів торгівлі зв'язки з іншими членами об'єднання, м'яко кажучи, не пріоритетні. Незначний потенціал зовнішньоекономічних зв'язків ГУУАМ зумовлений низьким рівнем економічного розвитку кожної з країн-учасниць.

Торгові відносини країн ГУУАМ формуються під впливом поточного попиту на ринках країн-партнерів, без утворення стійких галузево-технологічних зв'язків. Значну питому вагу в експортно-імпортних товаропотоках становлять сировина, напівфабрикати та продовольство [12, с. 27].

Взаємний інтерес до співробітництва в технологічноємних галузях стримується значною різницею у рівнях інноваційно-технологічного розвитку країн-учасниць, відсутністю фінансових ресурсів.

Серед позитивних чинників економічного співробітництва в рамках організації слід назвати успадковану від СРСР спеціалізацію країн-учасниць і тенденцію до формування взаємодоповнюваності їх економік за окремими напрямками. До поглиблення економічного співробітництва в рамках ГУУАМ спонукають і зовнішні чинники: неефективність СНД, зокрема багаторічна затримка з реалізацією угоди про

вільну торгівлю; фрагментація економічного простору СНД; обмежений доступ продукції країн ГУУАМ на світові ринки. Поглибленню співробітництва мають сприяти: активізація торгово-економічних зв'язків на основі поетапної лібералізації торгівлі; узгодження концепцій структурного розвитку національних економік; активна зовнішня політика з метою залучення інвестицій, реалізації великих міждержавних коопераційних проєктів, насамперед у сфері енергетики та розвитку міжнародної транспортної інфраструктури [11, с. 230].

В енергетичній сфері базою і рушійною силою розвитку ГУУАМ могла б стати ідея створення Євразійського нафтотранспортного коридору (ЄАНТК), оскільки всі країни-учасниці та інші держави Чорноморсько-Каспійського регіону мають інтереси у сфері видобутку та транспортування нафти до Європи.

Багатостороннє співробітництво у військовій сфері відсутнє серед визначених у Ялтинській хартії напрямів співробітництва країн ГУУАМ з причин внутрішнього та зовнішнього характеру. Контакти цих країн на воєнно-політичному рівні, як і військова та військово-технічна співпраця, виведені за рамки об'єднання.

Проте, незважаючи на досягнуті успіхи, існує чимало факторів внутрішнього і зовнішнього характеру, що стримують розвиток співробітництва.

По-перше, країни-члени ГУУАМ перебувають на складному етапі внутрішніх соціально-політичних трансформацій, які супроводжуються загостренням багатьох проблем, що загрожують внутрішній стабільності. Ризик втрати частини державної території став однією з причин створення альянсу. Залучення такого сильного покровителя, як США, виявилось своєрідним страхуванням від цього ризику. Таким покровителем стали саме США, а не Росія, оскільки Росія перебувала по інший бік барикад.

Всі члени ГУУАМ мали проблеми з сепаратистами, яких безпосередньо чи прямо підтримувала Росія [11, с. 224].

По-друге, значно обмежує економічне співробітництво в рамках ГУУАМ невисокий рівень соціально-економічного розвитку країн-учасниць. За світовими стандартами ГУУАМ — об'єднання бідних країн з невисоким рівнем людського потенціалу, який у сучасній глобальній економіці є вирішальним чинником конкурентоспроможності та динамічного розвитку.

По-третє, протягом останніх років у країнах ГУУАМ простежується незначна, але позитивна динаміка економічного зростання, однак ці процеси стримуються бар'єрами на шляху економічної інтеграції. Нові економічні кордони загалом негативно позначаються на національних економіках, ведуть до появи різноманітних митних і платіжних бар'єрів на шляху традиційних і новосформованих потоків товарів, послуг, капіталу й робочої сили. Ситуацію ускладнює відсутність розвинутих транспортних комунікацій, інших елементів інфраструктури, що створює значні проблеми для повноцінного функціонування ГУУАМ як економічного об'єднання. Розвиток торгівлі країн «п'ятірки» стримується відсутністю дійової платіжно-розрахункової системи з використанням національних валют. Це змушує торгувати у вільно конвертованій валюті, дефіцит якої відчують усі країни Об'єднання [15, с. 97].

Недосконалою є нормативно-правова база торгових відносин країн ГУУАМ, що має під собою економічне підґрунтя. Всі країни-учасниці підписали двосторонні торгово-економічні угоди, а також угоди про захист інвестицій та про вільну торгівлю. Однак це не сприяло переходу економічних відносин на якісно новий рівень, оскільки не всі аспекти взаємної торгівлі узгоджені.

По-четверте, підсумки Ялтинського саміту засвідчили, що зберігаються розбіжності в позиціях країн-учасниць щодо важливих питань діяльності ГУУАМ. Попри неодноразові заяви української та грузинської сторін про необхідність створення в рамках ГУУАМ зони вільної торгівлі, президент Узбекистану напередодні саміту заявив про «передчасність» обговорення цього питання.

По-п'яте. Слабкість організаційного забезпечення багатостороннього співробітництва зумовлюється такими чинниками: а) Ялтинська хартія закладає основи подальшого організаційного становлення ГУУАМ, закріплює консультативний характер відносин, але докладно не регламентує організаційних та контрольних механізмів реалізації ухвалених рішень; б) засідання міністрів закордонних справ (як виконавчий орган) і Комітет національних координаторів (як робочий орган) не мають дійових важелів для ефективної реалізації економічних рішень— для цього потрібна координація зусиль економічних, прикордонних, митних та інших відомств країн-учасниць; в) нинішня організаційна структура ГУУАМ навряд чи зможе ефективно та в повному обсязі забезпечити скоординовану міждержавну підтримку стрижневих транспортно-енергетичних проєктів, реалізація яких — важлива складова співпраці у рамках «п'ятірки».

По-шосте, значний вплив на розвиток ГУУАМ мають зовнішні фактори, оскільки Чорноморсько-Каспійський регіон є перехрестям геополітичних та економічних інтересів впливових держав і міжнародних організацій, зокрема — США, Росії, ЄС.

На сьогоднішній день, на жаль, про позитивні зрушення співпраці в рамках ГУУАМ тяжко говорити. Навпаки – деякі проблеми поглибилися. В рамках

організації не вдалося вирішити жодної проблеми з сепаратистами та повернути раніше втрачені території. З'явилися нові загрози безпеці всередині деяких країн. Так, у Грузії вийшла з-під контролю центральної влади ще одна територія — Ланкійська ущелина. В Молдові посилюються автономістські тенденції в Гагаузії, еліта якої пішла на прямий конфлікт з комуністичною владою Кишинєва. Не зменшилась і енергетична залежність країн від Росії, навпаки, посилюється роль російського капіталу в ГУУАМ. Не стала реальністю зона вільної торгівлі, хоча Україна і має двосторонній режим вільної торгівлі з усіма країнами альянсу. Безумовно, поглиблення співпраці в ГУУАМ не наблизило країни ні технічно, ні ідеологічно до ЄС. Партнерство з країнами ГУУАМ об'єктивно не може бути пріоритетним напрямом зовнішньоекономічної політики України — у кожній з них занадто багато власних проблем. Таким чином, членство в ГУУАМ поки що не відбивається ні на політиці, ні на економіці країн-учасниць, тому сьогодні ще зарано говорити про будь-які переваги чи недоліки членства в ГУУАМ [16, с.64].

Очевидно, що процес організації становлення альянсу матиме тривалий характер; його форсування — шляхом утворення багатьох міждержавних і наддержавних органів (на зразок СНД і ЄврАзЕС) — навряд чи доцільне. Перспективним для ГУУАМ є використання досвіду не пострадянської адміністративно-бюрократичної інтеграції, а європейської моделі, що передбачає поетапне створення виконавчих інституцій на базі профільних економічних об'єднань, залежно від обсягу завдань, які потрібно вирішувати.

Список використаних джерел

1. Мальський М.З., Теорія міжнародних відносин / М.З. Мальський, М.М. Мацях. - К.: Кобза, 2003.- 528 с.
2. Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European Union // http://www.visegradgroup.eu/main.php?foldeffl_clelist&iid^1
3. [http:// www.visegrad.info](http://www.visegrad.info).
4. Барановский В.Г. Западная Европа: военно-политическая интеграция / В.Г. Барановский. - М., 1988. - 196 с.
5. Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС. Можливості для України. Аналітичні оцінки. - Ужгород: Видавництво В.Падяка, 2003.- 136 с.
6. Мокій А.І. Зовнішньоекономічна інтеграція регіонально-галузевих комплексів як напрям системної трансформації системної економіки: Дис... докт. економ, наук: 08.05.01 / Київський національний Університет ім. Т.Шевченка / А.І. Макій. - К., 2000. - 339 арк.
7. <http://www.visegradgroup.eu>.
8. <http://www.visegradfund.org>.
9. Внешняя политика России: от Ельцина к Путину (пер. с нем.). - К.: Оптима, 2002. - 303 с.
10. Ніцький договір та розширення СС. - К.: Логос, 2001. - 196 с.
11. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності. - К., 2004. - 304с.

12. Савчук К.А. *Правовой статус организации за демократию и экономическое развитие – ГУАМ / К.А. Савчук, І.Н. Проценко, С.А Мельник. - К., 2006. – 68 с.*
13. *Ялтинська Хартія ГУАМ // http://www.eurasianhome.org/doc_files/yaltinskaya_hartiva_guam.doc.*
14. *Статут Організації за демократію та економічний розвиток - ГУУАМ // Офіційний вісник України від 07.04.2008 - 2008 р., № 24, стор. 50, стаття 725; <http://uapravo.net/data/base08/ukr08850.htm>.*
15. Долголев В.Б. *Экономическая интеграция государств-участников СНГ / В.Б. Долголев. - Минск, 1999.- 116 с.*
16. *Влияние расширения ЕС и НАТО на Восток на процессы интеграции и дезинтеграции на постсоветском пространстве. Матеріали міжнародного семінару. 28-29 березня 2003 р. - К.: Інститут міжнародних відносин, 2003.-68 с.*